

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa A.D.
przeciwko Ministerstwu Finansów w W.
o przywrócenie powódki na dotychczasowe warunki płacy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 maja 2018 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 24 stycznia 2017 r., sygn. akt XXI Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 240 zł
(dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwane Ministerstwo Finansów wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 stycznia 2017 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie prawa materialnego: przez niewłaściwą wykładnię i zastosowanie przez Sąd Okręgowy art. 23² k.p. oraz art. 38 § 1 i § 5 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p. i błędne przyjęcie, że w niniejszej sprawie choć pozwany pracodawca - Ministerstwo Finansów wystosował do związku zawodowego pismo, w którym poinformował o zamiarze wypowiedzenia powódce warunków płacy, to jednak nie można tej czynności uznać za powiadomienie w rozumieniu 38 § 1 k.p. oraz że pozwany pracodawca nie

dochował warunków określonych w art. 38 § 1 k.p., gdyż nie przekazał związkowi zawodowemu pełnej informacji o zmianie warunków zatrudnienia - nie wskazał proponowanych nowych warunków płacy, przez co Sąd Okręgowy błędnie uznał, że wypowiedzenie zmieniające narusza przepisy prawa związane z wypowiedzeniem warunków umowy o pracę, pomijając tymczasem dwie kwestie, że pracodawca pismem z dnia 27 stycznia 2015 r. zwrócił się we wskazanym trybie do związków zawodowych z informacją o zamiarze wypowiedzenia warunków płacy oraz kwestię, iż w indywidualnych sprawach ze stosunku pracy, pracodawca ma obowiązek współdziałać w takich sprawach jedynie z zakładową organizacją związkową reprezentującą pracownika w dwóch przypadkach - z tytułu jego członkostwa w związku zawodowym albo wyrażenia zgody na obronę praw pracownika niezrzeszonego w związku; do czasu złożenia wypowiedzenia warunków umowy taka informacja od związków zawodowych oraz powódki do pracodawcy nie wpłynęła, informacja taka nie wynika również z akt sprawy; naruszenie art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p., przez niewłaściwą wykładnię i błędne ich zastosowanie polegające na przyjęciu przez Sąd drugiej instancji, że z oświadczenia o wypowiedzeniu warunków płacy nie wynika, jakie kryteria pozwany brał pod uwagę, określając wysokość mnożnika wynagrodzenia zasadniczego powódki, pomijając jednocześnie okoliczność, że w wypowiedzeniu warunków płacy z dnia 24 kwietnia 2015 r. zawarto uzasadnienie, że w wyniku przeniesienia powódki na nowe stanowisko pracy aktualny mnożnik kwoty bazowej znacznie przekracza kategorię zaszeregowania oraz odbiega od mnożników kwoty bazowej pracowników zatrudnionych na stanowisku naczelnika wydziału oraz radcy ministra kierującego zespołem w Departamencie [...]

Skarżący zarzucił także naruszenie prawa procesowego: art. 378 § 1 k.p.c., które miało wpływ na wynik postępowania, przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na nierozpoznaniu wszystkich zarzutów apelacji, w tym zarzutu naruszenia art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p. przez pominięcie okoliczności, że w wypowiedzeniu warunków płacy z dnia 24 kwietnia 2015 r. zawarto uzasadnienie, że aktualny mnożnik kwoty bazowej znacznie przekracza kategorię zaszeregowania oraz odbiega od mnożników kwoty bazowej pracowników zatrudnionych na stanowisku naczelnika wydziału oraz radcy ministra

kierującego zespołem w Departamencie [...], które pracodawca brał pod uwagę określając wysokość mnożnika wynagrodzenia zasadniczego powódki jako kryterium uzasadniające dokonanie wypowiedzenia zmieniającego.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że: „skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (...) oczywistość ta wynika z samego stanu faktycznego sprawy ustalonego przez oba orzekające Sądy, w szczególności w zakresie przyczyny wskazanej w oświadczeniu pozwanego o wypowiedzeniu warunków płacy powódce”, a także, że „występują również dwa istotne zagadnienia prawne w świetle 398⁹ § 1 pkt 1 KPC przejawiające się w tym: a) czy w sytuacji pisemnego zwrócenia się przez pracodawcę do wszystkich działających u niego związków zawodowych z zawiadomieniem o zamiarze wypowiedzenia warunków pracy lub płacy pracownikowi, bez wcześniejszego lub równoczesnego zwrócenia się o informację, czy pracownik ten korzysta z ich ochrony lub obrony, a funkcjonujący u pracodawcy związek zawodowy w odpowiedzi na wystąpienie pracodawcy nie poinformuje, iż dany pracownik objęty został ochroną (obroną), obowiązek kontynuowania konsultacji związkowej zamiaru wypowiedzenia zmieniającego obejmuje także wskazanie nowych warunków pracy i płacy, na jakich pracodawca zamierza zatrudniać pracownika po upływie okresu wypowiedzenia, i czy przekazanie tych informacji w takim przypadku nie stanowiłoby naruszenia dóbr osobistych pracownika i ochrony jego danych osobowych; b) czy w sytuacji pisemnego zwrócenia się przez pracodawcę do wszystkich działających u niego związków zawodowych z zawiadomieniem o zamiarze wypowiedzenia warunków pracy lub płacy pracownikowi, bez wcześniejszego lub równoczesnego zwrócenia się o informację, czy pracownik ten korzysta z ich ochrony lub obrony, związek zawodowy piątego dnia od otrzymania zawiadomienia występuje do pracodawcy o przekazanie dodatkowych informacji (np. dotyczących nowych warunków płacy lub pracy), jednocześnie nie informując pracodawcy o objęciu obroną lub ochroną związkową pracownika, pracodawca po upływie ustalonego terminu może podjąć decyzję o wypowiedzeniu zmieniającym”.

W odpowiedzi na skargę powódka A.D. wniosła o wydanie postanowienia o jej nieprzyjęciu do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie od strony pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do przedstawionych zagadnień prawnych, podkreślić należy, że problem w niniejszej sprawie nie ogniskuje się na ocenie, czy w świetle

przepisów o ochronie dóbr osobistych i ochronie danych osobowych ujawnienie wobec związku zawodowego informacji o warunkach pracy i płacy, jakie zamierza zaproponować pracodawca pracownikowi w wypowiedzeniu zmieniającym, jest działaniem bezprawnym w sytuacji, gdy ta organizacja nie reprezentuje pracownika. Zresztą nawet tak ujęty problem nie występuje w niniejszej sprawie, gdyż powódka zwróciła się do organizacji związkowej o podjęcie się ochrony jej praw w związku z zamiarem wypowiedzenia jej warunków płacy. W rzeczywistości skarżącemu chodzi o pytanie, czy pracodawca, nie mając wiedzy, czy dany pracownik korzysta z ochrony związkowej, może w odpowiedzi na pismo związku zawodowego udzielić informacji o nowych warunkach pracy i płacy, jakie zamierza zaproponować pracownikowi w wypowiedzeniu zmieniającym - ze względu na uwagę ochronę jego dóbr osobistych oraz ochronę danych osobowych oraz czy w takiej sytuacji zwracający się o tę informację związek zawodowy ma obowiązek poinformować pracodawcę o objęciu tego pracownika ochroną związkową. Problem ten jest osadzony w realiach niniejszej sprawy, w której pracodawca nie wykonał obowiązku zwrócenia się - w trybie art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych - o udzielenie informacji, czy powódka korzysta z ochrony związkowej, natomiast od razu zawiadomił wszystkie organizacje związkowe o zamiarze wypowiedzenia jej warunków pracy i płacy i twierdzi, że w świetle przepisów o ochronie dóbr osobistych i ochronie danych osobowych nie mógł ujawnić związkowi zawodowemu informacji o warunkach pracy i płacy, jakie zamierza zaproponować powódce (czego domagała się organizacja związkowa) bez poinformowania przez organizację związkową, że reprezentuje interesy powódki. Skarżący zatem nie kwestionuje, że obowiązek konsultacji związkowej zamiaru wypowiedzenia zmieniającego (art. 38 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p.) obejmuje także wskazanie nowych warunków pracy i płacy, na jakich pracodawca zamierza zatrudniać pracownika po upływie okresu wypowiedzenia, lecz wywodzi, że wymagania tego nie można spełnić, nie wiedząc, czy dany pracownik jest objęty ochroną związkową (obawa przed naruszeniem dóbr osobistych pracownika i z uwagi na ochronę jego danych osobowych).

Przypomnieć należy, że w uzasadnieniu uchwały z dnia 23 listopada 2001 r., III ZP 16/01 (OSNAPiUS 2002 nr 12, poz. 283) wskazano, że obowiązek zwrócenia

się o informację jest subsydiarny (funkcjonalnie zależny) w stosunku do obowiązku przewidzianego w art. 38 k.p., bo skoro w określonej sytuacji pracodawca nie ma powinności zwracania się do zakładowej organizacji związkowej, gdyż pracownik (obiektywnie) nie jest reprezentowany przez taką organizację, to naruszenie powinności z art. 30 ust. 2¹ ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1881) nie może być kwalifikowane jako naruszenie przepisów o wypowiedaniu umów o pracę. Reprezentowanie pracownika przez zakładową organizację związkową jest elementem obiektywnym, zatem naruszenie art. 38 k.p. nastąpiłoby tylko wówczas, gdyby pracodawca nie dokonał zawiadomienia, mimo że pracownik był reprezentowany przez tę organizację. W uzasadnieniu powołanej uchwały wyjaśniono, że w sytuacji odwrotnej, gdy pracodawca zawiadamia o zamiarze wypowiedzenia organizację zakładową (wszystkie organizacje), ale pracownik nie jest przez nią reprezentowany, wykonuje wprawdzie czynność wadliwą (niezgodną z art. 38 § 1 k.p.), jednakże niestanowiącą naruszenia tego przepisu jako normy ustalającej zasady wypowiedania umów o pracę. Wymowa przedstawionych racji jest jednoznaczna, niewykonanie obowiązku zwrócenia się - w trybie art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych - o udzielenie informacji, czy dany pracownik korzysta z ochrony związkowej, której skutkiem jest niezawiadomienie organizacji związkowej reprezentującej pracownika o zamiarze wypowiedzenia mu umowy o pracę, oznacza naruszenie art. 38 k.p. Nie budzi więc wątpliwości, że do naruszenia art. 38 k.p. dochodzi, jeśli powyższe uchybienie pracodawcy (niewykonanie obowiązku informacyjnego) skutkuje naruszeniem procedury konsultacyjnej. Także w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 21 listopada 2012 r., III PZP 6/12 (OSNP 2013 nr 13-14, poz. 146) Sąd Najwyższy wskazał, że pracodawca może pominąć przedkonsultacyjną procedurę, gdy dysponuje wiedzą na temat objęcia lub nieobjęcia danego pracownika obroną związkową. Może też podjąć ryzyko pominięcia tej procedury i dokonać czynności z zakresu prawa pracy bez konsultacji, narażając się na wadliwość tej czynności (niezgodność z prawem), gdy okaże się, że pracownik był objęty obroną. Podkreślił też, że art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych nie pozostawia wątpliwości co do tego, jaki podmiot winien przejawiać aktywność w ustaleniu korzystania przez

pracownika z obrony związkowej. Jest nim pracodawca. W razie powzięcia wątpliwości, czy pracownik korzysta z ochrony związkowej, pracodawca powinien zwrócić się do działających u pracodawcy zakładowych (międzyzakładowych) organizacji związkowych o informację w trybie art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych. Dla zachowania przez pracodawcę wymaganego prawem (art. 38, art. 52 § 3 i art. 53 § 4, art. 112 § 1, art. 177 § 1 k.p., art. 32 ustawy o związkach zawodowych) współdziałania z zakładową organizacją związkową w sprawach indywidualnych pracowników konieczne jest posiadanie przez niego informacji, czy pracownik jest chroniony przez tę organizację. Możliwe są dwie metody regulacji. Pierwsza, zgodnie z którą informację przekazuje organizacja związkowa z własnej inicjatywy, ma zastosowanie tylko w odniesieniu do działaczy związkowych (art. 32 ust. 1, 6 i 7 ustawy o związkach zawodowych). W pozostałych przypadkach pracodawca musi zwrócić się do organizacji związkowej o jej udzielenie na podstawie art. 30 ust. 2¹ ustawy o związkach zawodowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2016 r., II PK 324/14, LEX nr 2015630).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Odnosząc się z kolei do kwestii oczywistej zasadności skargi, trzeba przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w

rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym podkreślić należy, że w judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Skarżący w ramach tej przesłanki zajął się wykazaniem oczywistego, kwalifikowanego naruszenia art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p., wywodząc, że - wbrew stanowisku Sądu drugiej instancji - w kierowanym do powódki piśmie w sposób wystarczająco konkretny sformułował przyczyny wypowiedzenia zmieniającego. Natomiast teza skarżącego o oczywistej zasadności skargi nie dotyczy zarzutu naruszenia art. 23² k.p. oraz art. 38 § 1 i § 5 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p. (w tym zakresie skarżący przedstawił istotne zagadnienia prawne). Tymczasem przyczyną uwzględnienia powództwa była nie tylko ta stwierdzona przez Sąd drugiej instancji wadliwość (brak skonkretyzowania przyczyny wypowiedzenia zmieniającego w oświadczeniu pracodawcy kierowanym do powódki), ale także niewypełnienie przez stronę pozwaną obowiązku wynikającego z art. 38 § 1 k.p. przez niewskazanie w piśmie kierowanym do związków zawodowych (z dnia 15 stycznia 2015 r. - o zamiarze wypowiedzenia powódce umowy o pracę w części dotyczącej wynagrodzenia za pracę) nowych warunków, jakie zamierzał zaproponować powódce. W tej sytuacji zatem nawet potencjalnie oczywiste naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 42

§ 1 k.p. nie prowadziłoby do wniosku, że wyrok jest oczywiście wadliwy, a w konsekwencji, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji również naruszenie art. 378 § 1 k.p., którego skarżący upatruje w nierozpoznaniu zarzutu naruszenia art. 30 § 4 k.p. w związku z art. 42 § 1 k.p., nie miałoby wpływu na wynik sprawy. Samo bowiem naruszenie przez pracodawcę art. 38 k.p. uzasadnia roszczenie pracownika z art. 45 § 1 k.p.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na mocy art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 1 pkt 1 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).